

AB-3602

Seat No. _____

M. Phil. (Education) Examination

April / May – 2003

Paper-II

Advanced Theories of Educational Philosophy

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

- સૂચના : (૧) પ્રશ્નો કાળજી પૂર્વક વાંચો અને ઉત્તરો મુદ્દાસર લખો.
(૨) દરેક વિભાગના ઉત્તરો અલગ અલગ ઉત્તરવહીમાં લખો.

વિભાગ - ૧

- ૧ (અ) અને (બ)ના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૭૫૦ શબ્દોમાં લખો :
(અ) તત્ત્વમીમાંસા એટલે શું ? વાસ્તવવાદ અને વ્યવહારવાદની દૃષ્ટિએ તત્ત્વમીમાંસાનું સ્વરૂપ સમજાવો. ૧૫

અથવા

- ૧ (અ) મૂલ્યમીમાંસા (Axiology) નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને ચર્ચો : ૧૫
(૧) મૂલ્યનું સ્વરૂપ
(૨) મૂલ્યોના પ્રકારો
(૩) વિવિધ વાદોની દૃષ્ટિએ મૂલ્યો.
(બ) જ્ઞાનમીમાંસા (Epistemology)ની ચર્ચા નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને કરો : ૧૫
(૧) જ્ઞાનનું સ્વરૂપ
(૨) જ્ઞાનના સ્રોત
(૩) જ્ઞાનના સિદ્ધાંતો.

અથવા

- (બ) ગાંધીજીનું શિક્ષણદર્શન નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખી ચર્ચો : ૧૫
(૧) શિક્ષણના સિદ્ધાંતો
(૨) શિક્ષણનું સ્વરૂપ
(૩) વિશ્વશાંતિના સંદર્ભમાં શિક્ષણ.

- ૨ નીચેનામાંથી ગમે તે પાંચના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૧૫૦ ૨૦
શબ્દોમાં લખો :
- (ક) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિનાં લક્ષ્યાંકો જણાવો.
(ખ) સંસ્કૃતિના નૃવંશશાસ્ત્રીય નિર્ધારકો ચર્ચો.
(ગ) રાષ્ટ્રીય ઐક્યની આડે આવતા અવરોધો જણાવો.
(ઘ) સામાજિક પરિવર્તન લાવવામાં શિક્ષણની ભૂમિકા ચર્ચો.
(ચ) બુનિયાદી શિક્ષણની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
(છ) રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃતિ એટલે શું ? તેનાં ઘટકો જણાવો.
(જ) નૃવંશશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ તત્ત્વમીમાંસા સમજાવો.

વિભાગ - ૨

- ૩ નીચેનામાંથી ગમે તે બેના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૪૦૦ ૨૦
શબ્દોમાં લખો :
- (અ) સંસ્કૃતિનો અર્થ આપો. સંસ્કૃતિ અને કેળવણી વચ્ચેની પારસ્પરિક અસરોની ચર્ચા કરો.
(બ) “કોઈ પણ રાષ્ટ્રનું તત્ત્વજ્ઞાન એના અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તકોમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે”. – વિધાનની ઉદાહરણ સહિત ચર્ચા કરો.
(ક) બુનિયાદી કેળવણીની સંકલ્પના સમજાવો. તેના લાભ અને મર્યાદાઓ ચર્ચો.
- ૪ નીચેનામાંથી ગમે તે પાંચ પ્રશ્નોના ઉત્તરો લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૨૫૦ ૩૦
શબ્દોમાં લખો :
- (ક) નૈતિક મૂલ્યોની આવશ્યકતાઓ ચર્ચો.
(ખ) ‘કેળવણી વિનાનું તત્ત્વજ્ઞાન ખાલીપો છે’ – વિધાન સમજાવો.
(ગ) જ્ઞાતા, જ્ઞેય અને જ્ઞાન વચ્ચેના પારસ્પરિક સંબંધોની ચર્ચા કરો.
(ઘ) પ્રકૃતિવાદના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો જણાવો.
(ચ) કેળવણીનો સામાજિક સંદર્ભ સમજાવો.
(છ) જ્ઞાનનાં વિવિધ સ્વરૂપો સમજાવો.
(જ) અંતરંગ અને બહિરંગ મૂલ્યો વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) Read the questions carefully and write answers to the point.
(2) Write answer of each section in **separate** answerbook.

SECTION - I

- 1** Answer (a) and (b). Each answer should be in about **750** words :
- (a) What is Ontology ? Explain the nature of ontology according to Realism and pragmatism. **15**
- OR**
- (a) Discuss Axiology keeping in view the following points : **15**
- (i) Nature of value
 - (ii) Typs of values
 - (iii) Values according to various theories.
- (b) Discuss Epistemology keeping in view the following points : **15**
- (i) Nature of knowledge
 - (ii) Sources of knowledge
 - (iii) Principles of knowledge.
- OR**
- (b) Discuss *Gandhijis* educational philosophy keeping in mind the following points : **15**
- (i) Principles of education
 - (ii) Nature of Education
 - (iii) Education in context of world peace.
- 2** Answer any **five** of the following. Each answer should in about **150** words :
- (a) Mention the goals of national policy of education.
 - (b) Discuss the anthropological determinants of culture.
 - (c) Mention the hindrances to National Integration.

- (d) Discuss the role of education to bring social change.
- (e) Mention the specific characteristics of Basic Education.
- (f) What is national culture ? Mention its components.
- (g) Explain ontology according to anthropology.

SECTION - II

3 Answer any **two** of the following. Each answer should be **20** in about **400** words :

- (a) Give the meaning of culture. Discuss inter relationship between education and culture.
- (b) "Philosophy of any nation is reflected in its curriculum and text-books". Discuss the statement.
- (c) Explain the concept of Basic Education. Discuss its merits and demerits.

4 Answer any **five** of the following. Each answer should be **30** in about **250** words :

- (a) Discuss the needs of moral values.
- (b) "Philosophy without education is blank". Discuss the statement.
- (c) Discuss the inter relationship between subject, object and knowledge.
- (d) Mention educational implications of naturalism.
- (e) Explain social context of education.
- (f) Explain various forms of knowledge.
- (g) Distinguish extrinsic and intrinsic values.